

Felvidéki jelenés, 1968

Holdvilágos augusztusi éjszaka. Országút, útelágazás, az útjelző tábla NITRA felé mutat. Az út másik oldalán Szent Vendel kőszobra nézi az Olvasót. Szénási tanító úr áll a szobor előtt.

- Nehogy leessél már, Te!
- Most jó? – kérdezi a fia, Szénási tanár úr, és hátulról fekete kendővel beköti Szent Vendel szemét.
- Kicsit feljebb! Elég! Most jó... (szinte magának)... Így nem fogja látni a gyalázatot... Megyek, segíték lejönni.
- Hagyjad Apám, bírom még.

Együtt nézik Szent Vendelt, aztán egyszerre kapják a fejüket az országúton közeledő, suttogó hangok irányába.

- Nem hangosak, tehát rosszban járnak – mondja a tanító úr –, itt van a téesz dинnyeföldje.
- A dинnyetolvaj nem a köves úton jön. Többen vannak, ide tartanak. Gyérünk a bokrok mögé – mormolja Szénási tanár úr.

A fia:

- Az ásót, hozd hamar az ásót! Még elviszik! Békebeli, jó ásó ez, még a magyar világból.

Szénási tanár úr fölkapja az útjelző táblának támasztott ásót; és a bokrok mögé igyekeznek.

Három 16-17 éves fiú jön. Csiriz, Bence, Péter és az öccse, a hetedikes Potyka.

Az útjelző tábla előtt megállnak. Csiriz vezényel:

- Kezdjünk hozzá! Nincs sok időnk. Bencével ásunk, Péter fogja az oszlopot, Potyka, Te pedig figyelj.
- Igenis. Mit figyeljek?
- Hogy jön-e valaki.
- Ha jön, akkor huhogjak?
- Mit csinálj?

- Huhogok, mint a bagoly. Mint a partizánfilmben az őr. Kuvikolni is tudok.
- Nem kell huhogni... Ha jön valaki, ne huhogj, ne kiabálj, csendben gyere ide, és halkán mondd, hogy valaki jön.
- Igenis! - Potyka távolabb megy és figyel.

Csiriz, Péter és Bence megállnak az útjelző tábla előtt.

- Fessük le inkább - mondja Péter.
- Megbeszéltük, hogy elfordítjuk - nézi bizonytalanul a táblát Csiriz.
- Hogy is jöttünk? - Bence forgatja a fejét.

Nézik, méregetik a táblát, egyre nagyobb a zavar. Csiriz jobbra lép, balra lép, ő is ide-oda kapja a tekintetét.

Csiriz Bencének:

- Te, te, merre van Nyitra?
- Mi az, hogy merre? Hát arra - mutat az irányjelző táblával ellenkező irányba.
- Ez hogy is van? - suttogja Péter.

Csiriz a kezével mutatja:

- Nyitra arra van.
- Merre? A nyitrai busz arra megy.
- De a tábla erre mutat!

Szénási tanár úr hangja a bokor mögül:

- Kudelák, maga nem készült. Földrajzból meg fog bukni.

A fiúk megdermednek.

Potyka jön, remegve a bokorra mutat:

- Ott vannak... valakik.

Szénási tanár úr és az édesapja, a nyugdíjas tanító előjönnek.

A fiúk zavartan köszönnek:

- Jó estét, tanár úr! Jó estét, tanító úr!

Szénási tanító úr:

- Leülhetnek.

A fiúk leülnek az útjelző tábla előtt.

- Kudelák fiam, merre van Nyitra?

Csiriz feláll:

- Tanár úr, én ezt nem értem. A tábla arra mutat, tehát akkor Nyitra arra van.
- Merre?
- Arra, de én a nyitrai busszal erre szoktam menni.

Tanító úr:

- Kinek hiszel fiam? Ennek a táblának vagy a magad emlékeinek?

Bence nézi a táblát tartó oszlop alját. Remegve mutatja, sűgja a fiúknak:

- Friss ásónyomok.

A fiúk fölállnak, nézik.

Csiriz:

- Tanár úr, ezt a táblát elfordították.

Rémülten nézik a tanár urat, aki nyugodt hangon magyaráz:

- Akik jönnek, azoknak Nyitra most arra lesz. Világos?

A fiúk:

- Igen.
- Kudelák fiam, apja tudja, hogy itt vannak?
- Nem tudja.
- És maguk mit tudnak?

Bence:

- Azt, hogy éjfélkor indulnak.
- Honnan tudja?
- Apámék beszéltek. A vasútnál mindent tudnak. Vágányzár is lesz.
- Maguk meg idejöttek, hogy elfordítsák a táblát. Még mindig el akarják fordítani?
- Már nem.
- Jól van Kudelák, történelemből jeles.
- Aztán hogy kerültek ide? Így együtt? - nézi a fiúkat Szénási tanár úr.

A fiúk hallgatnak.

- Kudelák, a te apád asztalos, ugye?
- Igen.
- Azért kaptad a Csiriz nevet.
- Igen.
- Mezei tanító úr nem veletek kezdte szervezni a cserkészetet? A Jókait?

Potyka fecseg, fontoskodik:

- Az már nem is Jókait. Az Tijókait!

Péter az öccsének:

- Hallgass!

Szénási tanító úr:

- Mi az, hogy Tijókait?

Csönd. Szénási tanító úr nézi Csirizt:

- Kudelák?

Csiriz:

- Titkos Jókait, Tijókait. Mert nem engedték. Tanár úr, mikor engedik a cserkészetet?
- Annak is eljön az ideje.
- Mikor?
- Mindig arra gondolunk, de most megint nem beszélünk róla.

Szénási tanár úr:

- Mezei öreg cserkész, jó cserkész volt, Isten nyugosztalja. Tőle lehetett tanulni.

Bence:

- Tanultunk is.

Szénási tanító úr:

- Aztán mit tanultatok?

Potyka:

- Tüzet rakni.

Péter:

- Csomózni.

Csiriz:

- Lombsátrat készíteni.

Bence:

- Sebet kezelni.

Szénási tanító úr:

- A szorító nyolcast tanultátok?

- Azt nem – mondják a fiúk.

- Vasárnap a templom után gyertek be, megmutatom.

Szénási tanár úr:

- Csitt! – hallgatóznak – Valaki jön.

A Valaki, Gyurinka énekszóval közeledik.

- Komáromi kisleány,
vigyél által a Dunán,
a Dunán, a Dunán...

- Ez a Gyurinka – mondja a tanító úr – a dalárdában is mindig ezt énekl.

- Most miért hallgat? – kérdezi Csiriz.

- Mert kortyol egyet, aztán folytatja.

Gyurinka tovább énekel, egyre közeledik.

- Vigyél által a Dunán.

Ha átviszel a Dunán,
megcsókollak a partján...

Gyurinka már látszik, ahogy húz egyet az üvegből.

- Maradjunk – mondja Szénási tanár úr. Úgy álljunk, hogy a táblát ne vegye észre.

Gyurinka nézi a fiúkat.

- Maguk mit csinálnak itt? Gyűlés van? Jó estét tanító úr, tanár úr! Várnak valakit? A busz ilyenkor már nem jön.

- Gyurinka bácsi, hol a kismotorja? – kérdez Szénási tanár úr.

- Útközben lefulladt a motorkám, ezért most gyalogolhatok. Betoltam a Sánta Riskúhoz. A mocsaras felé rövidebb volna, de éjszaka veszélyes. Két éve a Pipás Balogot elnyelte. Csak a pipája meg a szalmakalapja maradt. Úgy találtak rá... Éjfél lesz, mire hazaérek.

- Merre jártál, Gyurinka fiam? – a tanító úr is próbálja lekötni a figyelmét.

- A kisebbik lányunokánál. A hurkatöltő tömőfáját nem találják, hát faragok egyet. De maguk mit csinálnak itt? – néz körbe.

- Nézzük a csillagokat – mondja Szénási tanár úr. – Szeptemberben csillagászati szakkör lesz, de most van a csillaghullás ideje, nézze csak, ott is egy.

Gyurinka kételkedik, nem érti.

- Ezért miért kellett idejönni? Az udvaron is lehet csillaghullást nézni.

- Az utcai világítás miatt homályos az égbolt. – magyarázza Szénási tanár úr.

Gyurinka nézi a fiúkat. Bencéhez:

- Te kinek a fia vagy? Hol laktok?
- Bent, a buszmegeállónál.
- Hány kicsi gólya van a fészekben?
- Négy.
- Jól feleltél. Apádat hogy hívják?
- Minek azt magának tudni.

Tanító úr:

- Gyurinka, te az iskolában is ilyen voltál. Felírtál mindenkit a táblára.
- Fel én, aki rosszkodott.

Tanár úr:

- Menjünk, későre jár.
- Csak még egy kortyot... - meglátja a bekötött szemű Szent Vendel szobrát.
- Nézzétek már!
- Mit nézzünk?
- Szent Vendelnek nincsen szeme.
- Rémeiket látsz, Gyurinka - próbálja elvonni a figyelmét a tanító úr.
- Nem látom a szemét.
- Sokat ittál. Egereket nem látsz? - belé karol - addig botladozol, hogy el találasz esni.

Tanár úr:

- Aztán cipelhetjük haza.
- De Szent Vendel arca...
- Nincsen azon semmi különös. Ugye, fiúk.
- Nincs-nincs - mondogatják a fiúk -, semmi különös nincs.
- Az én Jóska bátyám itt született Szent Vendel oltalmában.
- Hogy?
- Anyámat talyigán hozták, de itt már annyira vajúdott, hogy megálltak, és a Csibukos Zsuzsi, ő volt a bába, kifogta Józsit, a bátyámat. Októberben Anyámék fölvirágozták Szent Vendelt, amíg lehetett, jártak ide, imát mondtak.
- Amíg lehetett? - kérdezi Csiriz.
- Az volt a rendelet, hogy az imának a templomban van a helye. A pásztorbotot is ellopták.
- Ellopták? - hüledeznek a fiúk.
- El. A pap bácsi hozott új botot. Kétszer is, mert először nem kapott engedélyt.
- Menjünk, későre jár - karol Gyurinkába a Tanító úr.

Elindulnak. Gyurinka énekel:

Komáromi kisleány
Vigyél által a Dunán,
A Dunán, a Dunán.

Gyurinka megáll, kortyol az üvegből, majd váratlanul visszafordul. Hagyjanak, hogy a kisdolgomat elvégezzem. Leengedem a fáradt gőzt.

Gyurinka visszajön, a szoborhoz megy, kisebb papírtekercestet vesz elő, a talpazat köré tekeri. Szöveg, fekete vastag betűkkel:

VIVAT DUBČEK! Gyurinka kortyol az üvegből, elindul, visszafordul, a szoborra néz:

– Szent Vendel, imádkozzál a nyájadért! ... Jó is, hogy nem fogod látni, ami most kezdődik.

Botladozva megy a többiek után.

Jelenés, élő adásban

Öregember:

– Holnap hozzák a nyugdíjat.

Öregasszony:

– Igen. Tizenegykor ér ide a postás.

Öregember:

– Mint mindig. Adtál a tyúkoknak?

Öregasszony:

– Adtam.

Öregember:

– Mennyi tojás volt?

Öregasszony:

– Kettő.

Öregember:

– Az is valami. Korán sötétedik.

Öregasszony:

– Korán. Kérsz vacsorát?

Öregember?

– Mi van? Mit lehet enni?

Öregasszony:

– Maradt délről fasirt.

Öregember:

– Van friss kenyér?

Öregasszony:

– Van.

Öregember:

– Akkor jó lesz. Zöldpaprikával, paradicsommal.

Öregasszony:

- Hozom. *(Behozza, addig az Öregember a TV-műsorújságot nézi.)*

Öregember:

- Mit nézzünk a tévében? Rajzfilmet vagy háborút?

Öregasszony:

- A tegnapi ne nézzük. Alig tudtam vacsorázni. Markolókkal tömegsírokat ástak, aztán tolták be a halottakat. Élő adásban!

Öregember:

- Mindegyik élő adás. A hatoson tengeri csata. Hadihajók.

(Nézik)

Öregasszony:

- Elég unalmas.

Öregember:

- Átkapcsolok a kilencesre. Itt az előzetes szerint vegyi háború.

Öregasszony:

- Nézzük inkább a 12-es csatornát. Az mindig érdekes volt. A közelharc is.

Öregember:

- Itt van. Tankok. Helikopterek. Ez jó, mindjárt jönnek az ejtőernyősök.

Öregasszony:

- Az talált. Micsoda lövés! Az valami üzem lehetett.

Öregember:

- Az ejtőernyősök. Tankok az utcán.

Öregasszony:

- Nézd már, az a templom olyan, mint a mi templomunk.

Öregember:

- A templomok majdnem egyformák. De ez tényleg hasonlít.

Öregasszony:

- Halkítsd már le a tévét, egyre hangosabb a dübörgés.

Öregember:

- Baj van a távkapcsolóval. nem tudom lehalkítani.

Öregasszony:

- Halkítsd már le, megsüketülök.

Öregember:

- Nem vettél bele elemet! Mondtam...

(Robbanás. Szétlőtték a házukat. Élőben.)

Jelenés, valamilyen szigetek

Férj:

- Nézzed már!

Feleség:

- Aha.

Férj:

- Szörnyű.

Feleség:

- Árvíz?

Férj:

- Szökőár?

Feleség:

- Mint az árvíz.

Férj:

- Mennyi?

Feleség:

- Én sem hallottam jól. Azt hiszem kilencszáz.

Férj:

- A vége ezer volt.

Feleség:

- Akkor kilencszázezer.

Férj:

- Majdnem egy millió.

Feleség:

- Szörnyű.

Férj:

- Azt mind eltakarítani. Aztán a járvány.

Feleség:

- Az eső is ömlik. Mennyit szenvednek. Tragédia.

Férj:

- Döbbenetes.

Feleség:

- Csukd be az ablakot. Huzat van.

Férj:

- Menteni is veszélyes. A járvány.

Feleség:

- Nem hallod?

Férj:

- Mit mondasz?

Feleség:

- Csukd be az ablakot. Huzat van.

Férj:

- Mindjárt. Nézd már. Ezért dolgoztak. Most semmijük sincs.

Feleség:

- A magyarok is küldenek?

Férj:

- Biztosan. Az egész világ segít.

Feleség:

- Egymillió halott. Ezt elképzelni is nehéz.

Férj:

- Hol is történt?

Feleség:

- Valamilyen szigetek.

Férj:

- Milyen hűvös van.

Feleség:

- Mondom, hogy csukd be az ablakot.

Férj:

- Esni fog.

Feleség:

- Az ernyődet hazahozhatnád. Mindig elfelejtetd.

Férj:

- Holnap elhozom.

Feleség:

- Most eszel, vagy a film közben?

Férj:

- Mi van?

Feleség:

- Fasirt.